

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง "สภาพและปัญหาของครูสังคัมศึกษาในการพัฒนาทักษะวิชา
สังคัมศึกษาให้แก่ักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" สรุปผลได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและปัญหาของครูสังคัมศึกษา
ในการพัฒนาทักษะวิชาสังคัมศึกษาให้แก่ักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ด้านทักษะทางวิชาการ
 - 1.1 ทักษะในการเรียน
 - 1.2 ทักษะในการคิด
2. ด้านทักษะทางสังคม
 - 2.1 ทักษะในกระบวนการกลุ่ม
 - 2.2 ทักษะในการดำเนินชีวิตในสังคม

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนและปัญหาในการพัฒนาทักษะ
วิชาสังคัมศึกษาระหว่างครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน

ประชากร

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือครูสังคัมศึกษาทั้งหมดที่สอนวิชาสังคัมศึกษาระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนรัฐบาล สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 จำนวน 50 โรงเรียน
รวมทั้งสิ้น 199 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการพัฒนาทักษะวิชาสังคัมศึกษา

ของครูสังคัมศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1 ชุด โดยได้แนวคิดจากการศึกษาหนังสือ เอกสาร งานวิจัย และการสัมภาษณ์ครูสังคัมศึกษาที่สอนวิชาสังคัมศึกษา และศึกษานิเทศก์ ในเขตการศึกษา 2 แบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้ เป็นแบบตรวจคำตอบ (Check-list) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Open-ended) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูสังคัมศึกษาที่สอนวิชาสังคัมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 20 คน ในโรงเรียนวรนาารีเฉลิม โรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ โรงเรียนนวมินทราชูทิศ และโรงเรียนเกาะแก้วพิทยาสรรค์ ซึ่งไม่ใช่ประชากรจริงของการวิจัย แล้วนำมาปรับปรุง เพื่อใช้กับประชากรจริง คือครูสังคัมศึกษาที่สอนวิชาสังคัมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 205 คน จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปให้ครูสังคัมศึกษาที่สอนวิชาสังคัมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตการศึกษา 2 จำนวน 205 ชุด ได้รับคืน 199 ชุด ซึ่งเป็นแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 97.03 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

1. เกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ครูสังคัมศึกษาที่สอนวิชาสังคัมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 199 คน เป็นชาย 77 คน หญิง 122 คน ส่วนใหญ่อายุ 31 - 40 ปี ครูส่วนใหญ่มีวุฒิสองระดับปริญญาตรีในสาขาวิชา เอกสังคัมศึกษา และมีประสบการณ์การสอนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวนคาบที่ครูสังคัมศึกษาส่วนใหญ่สอนในหนึ่งสัปดาห์คือ 16 - 20 คาบ ครูสังคัมศึกษาส่วนใหญ่จะสอนสองรายวิชา มีความสนใจในการพัฒนาทักษะวิชาสังคัมศึกษามาก และมีหน้าที่พิเศษที่ต้องรับผิดชอบหลายอย่าง

2. สภาพการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะวิชาสังคัมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยทักษะทางวิชาการ และทักษะทางสังคม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

2.1 ทักษะทางวิชาการ อันประกอบด้วยทักษะในการเรียนและทักษะในการคิด

พบว่า ครูสังคัมศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะในด้านนี้ปานกลาง ยกเว้นทักษะในการอ่านและตีความวัสดุกราฟิก และทักษะในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับเวลาและลำดับเหตุการณ์ ซึ่งครูสังคัมศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านนี้น้อย ส่วนทางด้านทักษะในการคิดนั้น พบว่า ครูสังคัมศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะในด้านนี้ปานกลาง เช่นกัน ยกเว้น ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งครูสังคัมศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านนี้น้อย

2.2 ทักษะทางสังคม อันประกอบด้วย ทักษะในกระบวนการกลุ่ม และทักษะในการดำเนินชีวิตในสังคม พบว่า ครูสังคัมศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านนี้ปานกลาง ยกเว้น กิจกรรมที่เกี่ยวกับการนำนักเรียนออกไปสังเกตการปฏิบัติงานกลุ่มของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านนี้น้อย ส่วนทักษะการดำเนินชีวิตในสังคมนั้น พบว่าครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะในด้านนี้ปานกลาง

3. การเปรียบเทียบสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะทางด้านวิชาการและทางด้านสังคมของครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนระหว่าง 1 - 10 ปี กับครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป มีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

3.1 ทักษะทางด้านวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย ทักษะในการเรียนและทักษะในการคิด พบว่า ครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกันทั้ง 2 กลุ่ม จัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ทักษะการใช้แหล่งความรู้และรวบรวมความรู้ ซึ่งครูทั้ง 2 กลุ่ม จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกันในเรื่องต่อไปนี้ คือ การฝึกวิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลในชุมชน และการมอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ส่วนทักษะในการคิดนั้น พบว่า ครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกันทั้ง 2 กลุ่ม จัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน

3.2 ทักษะทางด้านสังคม ซึ่งประกอบด้วย ทักษะในกระบวนการกลุ่ม และทักษะในการดำเนินชีวิตในสังคม ทั้งทางด้านทักษะในกระบวนการกลุ่มและทักษะในการดำเนินชีวิตในสังคม พบว่า ครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกันทั้ง 2 กลุ่ม จัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน

4. ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะวิชาสังคัมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ทักษะทางวิชาการ และทักษะทางสังคม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

4.1 ทักษะทางด้านวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย ทักษะในการเรียนและทักษะในการคิด พบว่า ครูสังคัมศึกษามีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านนี้ปานกลาง

4.2 ทักษะทางด้านสังคม ซึ่งประกอบด้วย ทักษะในกระบวนการกลุ่ม และทักษะในการดำเนินชีวิตในสังคม พบว่า ครูสังคัมศึกษามีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านนี้ปานกลาง

5. การเปรียบเทียบปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะวิชาสังคัมศึกษาของครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนระหว่าง 1 - 10 ปี กับครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 ทักษะทางด้านวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย ทักษะในการเรียนและทักษะในการคิด ด้านทักษะในการเรียนนั้น พบว่า ทักษะในการเรียบเรียงและประเมินความรู้นั้น ครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกันทั้ง 2 กลุ่ม มีปัญหาแตกต่างกันในรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ การให้นักเรียนรู้จักแยกประเภทของข้อมูล การฝึกให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล นักเรียนขาดความกระตือรือร้นที่จะประเมินความรู้และติดตามหาข้อสรุป และทางด้านทักษะในการคิดนั้น พบว่า ทักษะในการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกันทั้ง 2 กลุ่ม มีปัญหาแตกต่างกันในรายละเอียดคือ การสอนโดยใช้กระบวนการสืบสอบ

5.2 ทักษะทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย ทักษะในกระบวนการกลุ่มและทักษะในการดำเนินชีวิตในสังคม ทั้งทักษะในกระบวนการกลุ่ม และทักษะในการดำเนินชีวิตในสังคม พบว่า ครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกันทั้ง 2 กลุ่ม มีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะในด้านนี้ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ก. ข้อค้นพบด้านสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะวิชาสังคัมศึกษาของครูสังคัมศึกษาทั้งทางด้านวิชาการและทางด้านสังคม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาการ ซึ่งประกอบด้วยทักษะที่สำคัญ 2 ประการคือ ทักษะในการเรียนและทักษะในการคิด ด้านทักษะในการเรียน เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว พบว่า ครูสังคัมศึกษาได้จัดกิจกรรมการเรียน

การสอนเพื่อพัฒนาทักษะทั้ง 2 ประเภทนี้ปานกลาง ทั้งนี้อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากครู
 สังคมศึกษาส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาทางด้านทักษะวิชาสังคมศึกษามาในขณะที่ศึกษาอยู่ในระดับ
 อุดมศึกษาปานกลางเท่านั้น (ดังปรากฏในตารางที่ 2) และจากการประเมินตนเองทางด้าน
 ความรู้ความสามารถในการพัฒนาทักษะของครูสังคมศึกษาก็ปรากฏว่าอยู่ในระดับปานกลาง
 เท่านั้น (ดังปรากฏในตารางที่ 3) ด้วยเหตุนี้ ครูจึงจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา
 ทักษะทางวิชาการให้แก่ักเรียนได้ในระดับปานกลาง

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในทักษะย่อยแล้ว พบว่า มีการจัดการเรียนการสอนน้อย
 ในทักษะต่อไปนี้เป็นคือ ทักษะการอ่านและตีความวัสดุกราฟิก ทั้งนี้อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากการที่
 ครูสังคมศึกษาจำนวน 50.25% ได้รับการพัฒนาทักษะด้านนี้น้อยในขณะที่ศึกษาอยู่ในระดับ
 อุดมศึกษา (ดังปรากฏในตารางที่ 2) และจากการที่ครูประเมินตนเองก็พบว่า คนมีความรู้
 ความสามารถในการสอนทักษะการอ่านและตีความวัสดุกราฟิกน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับทักษะอื่น ๆ
 และ เมื่อพิจารณาในกิจกรรมย่อยของทักษะในการอ่านและตีความวัสดุกราฟิกก็พบว่า ครูจัด
 กิจกรรมการเรียนการสอนในด้านนี้น้อยทุกกิจกรรม กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ ฝึกการแปลความหมาย
 ของข้อมูลที่อยู่ในรูปของวัสดุกราฟิก เช่น กราฟ ตาราง แผนภูมิต่าง ๆ ฝึกการตีความสัญลักษณ์
 ที่ใช้ในวัสดุกราฟิก ฝึกการตีความหมายจากการ์ตูน ภาพโปสเตอร์ต่าง ๆ ฝึกการจัดทำวัสดุ
 กราฟิกอย่างง่าย ๆ ฝึกการนำเสนอข้อมูลโดยการสื่อความหมายในรูปของวัสดุกราฟิก เช่น
 แผนภูมิ ไคอะแกรม กราฟ ฝึกการสรุปเนื้อหาบทเรียนในรูปของแผนภูมิ ไคอะแกรม กราฟ
 เป็นต้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมเหล่านี้ต้องใช้เวลาในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์
 ที่จะนำมาประกอบการเรียนการสอนมาก ด้วยเหตุนี้ครูจึงจัดกิจกรรมเหล่านี้ให้น้อย ซึ่ง
 สอดคล้องกับงานวิจัยของ คงศักดิ์ สังฆมานนท์ (2522: 156) ที่พบว่า อุปกรณ์การสอนที่ครู
 ใช้น้อยคือ อุปกรณ์การสอนประเภทแผนภูมิ กราฟ และสถิติ

ส่วนทักษะในการทำความเข้าใจ เกี่ยวกับเวลาและการลำดับเหตุการณ์ก็พบว่า ครู
 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนน้อย โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวกับการฝึกรวบรวมเหตุการณ์
 ที่เกิดขึ้นในแต่ละปี ฝึกจัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับเวลา เช่น ทำแผนภูมิเวลา เส้นบอกเวลา
 ฝึกการคำนวณระยะเวลาที่เกิดขึ้นของเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์แต่ละยุค ฝึกการวินิจฉัยหรือ
 คาดการณ์ล่วงหน้าจากพื้นฐานของเหตุการณ์ในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

ประสิทธิ์ ปริชิตदानนท์ (2519: 83) ที่พบว่า กิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วมน้อยคือ จัดทำ
 ป้ายประกาศ ป้ายนิเทศแสดง เหตุการณ์สำคัญ ๆ ภาพข่าว ภาพบุคคลสำคัญ สถานที่สำคัญต่าง ๆ
 และการจัดทำสมุดบันทึก รวบรวมข่าว ภาพเหตุการณ์สำคัญ ๆ และการจัดนิทรรศการตามวัน
 และ เหตุการณ์สำคัญ ๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรม เหล่านี้ต้องใช้ เวลาในการจัด
 กิจกรรมการเรียนการสอนมาก และจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดปี เช่น ในการรวบรวม
 ข่าว เหตุการณ์ต่าง ๆ และจากการประเมินตนเองของครู (ดังปรากฏในตารางที่ 3) ก็พบว่า
 ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านนี้น้อยเป็นอันดับที่ 3
 ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ครูจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะในการทำความเข้าใจ เกี่ยวกับเวลาและ
 การลำดับ เหตุการณ์ได้ในระดับน้อย

อนึ่งมีข้อที่น่าสัง เกตในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะในด้าน
 การเรียนซึ่งพบว่าจัดน้อย เช่นกัน ในกิจกรรมต่อไปนี้คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องวิทยากร เช่น ฝึก
 วิธีการ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลในชุมชน จากทักษะในการใช้แหล่งความรู้และทักษะ
 ในการรวบรวมความรู้ ฝึกซักถามบุคคลากรภายนอกที่เชิญมาบรรยาย จากทักษะในการสื่อ
 ความหมายด้วยการพูดและการเขียน เชิญวิทยากรมาบรรยายเกี่ยวกับการทำแผนที่ จากทักษะ
 แผนที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ ปริชิตदानนท์ (2519: 83) ที่พบว่า การเชิญ
 วิทยากรมาบรรยายนั้น เป็นกิจกรรมที่นักเรียน เข้าไปมีส่วนร่วมน้อยมาก ทั้งนี้อาจมีสาเหตุ
 เนื่องมาจาก การเชิญวิทยากรต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงและไกล เคียงกับงานวิจัยของ จันทิมา ประ
 ประ เสรีรัฐสม (2527: 76) ที่พบว่า การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับแผนที่เป็นสิ่งที่
 เมื่อดำเนินการแล้วมีปัญหามาก จึงทำให้ครูสังคมนาศึกษาคัดปัญหานี้ไป เพื่อไม่ให้เกิดความยุ่งยาก
 โดยการไม่เชิญมาเลยหรือเชิญบ้างนาน ๆ ครั้ง นั้นแสดงให้เห็นว่าวิทยากรในชุมชนนั้นมีน้อย
 และจากการประเมินความต้องการของครูในตอนี่ 4 ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิดก็พบว่า มีครู
 เป็นจำนวนถึง 56 คนที่ต้องการวิทยากร เพิ่มจากที่มีอยู่ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความเห็นว่าการ
 การเชิญวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้แก่นักเรียน เป็นสิ่งที่ดีและได้รับประโยชน์ แต่ก็มีปัญหา
 ในการจัดในด้านต่าง ๆ เช่น การติดต่อเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาเป็นวิทยากร การอำนวยความสะดวก
 สะดวก ทำให้ครูสังคมนาศึกษาส่วนใหญ่ไม่สามารถดำเนินการได้ แต่ก็ควรหาสื่อการเรียน
 การสอนอย่างอื่นมาทดแทน ทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหา และลดความ เบื่อหน่ายใน
 การสอนของครู

นอกจากนี้ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำนักเรียนออกไปทัศนศึกษาตามสถานที่ต่าง ๆ ครูก็จัดน้อยเช่นกัน เช่น นำนักเรียนออกไปหาข้อมูลจากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ นำนักเรียนออกไปชมการอภิปรายโต้วาทีที่หน่วยงานหรือสถาบันต่าง ๆ จัดขึ้น ฝึกปฏิบัติการแผนที่ในพื้นที่จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรลักษณ์ รัตติกาลชลากร (2525: 119) ที่พบว่า การนำนักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ การพานักเรียนออกไปสำรวจชุมชนที่ใกล้โรงเรียน การพานักเรียนไปสังเกตการณ์เลือกตั้ง ครูสังคมศึกษาในต่างจังหวัดจัดกิจกรรมนี้น้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ประกอบกับมีปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น เวลาในการใช้แหล่งชุมชนมีจำกัด วิทยากรและเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งชุมชนมีน้อยไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และจากการประเมินความต้องการของครูสังคมศึกษาในตอนที่ 4 ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด ก็พบว่า ครูสังคมศึกษามีความต้องการแหล่งความรู้ใหม่ ๆ ทั้งแหล่งวิทยาการและวิทยากร เป็นจำนวนถึง 56 คน ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของศาสตร์ จิตนะ (2528: 57 - 58) ที่พบว่า ครูพานักเรียนทัศนศึกษาตามแหล่งสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น เยี่ยมสำนักพิมพ์ สถานีโทรทัศน์ หรือพาไปชมการแสดงนิทรรศการ การสาธิตต่าง ๆ น้อย มาก และงานวิจัยของวิลาวัลย์ จำรูญโรจน์ (2526: 83) ที่พบว่า โรงเรียนไม่ได้ใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนเท่าที่ควร และใกล้เคียงกับงานวิจัยของจันทิมา ประเสริฐสม (2527: 76) ที่พบว่า การให้นักเรียนได้ปฏิบัติการบนพื้นที่จริงนั้น ไม่ค่อยได้กระทำกัน ทั้งนี้อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากการให้นักเรียนได้ออกไปปฏิบัติการบนพื้นที่จริงนั้น อาจก่อให้เกิดความยุ่งยากในการดำเนินการ โดยเฉพาะในเรื่องของเวลา สถานที่ การควบคุมต่าง ๆ อาจทำได้ไม่ทั่วถึง จึงทำให้ครูสังคมศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านนี้น้อย

อนึ่งทักษะในการเรียนด้านทักษะในการแสวงหาความรู้จากการฟังและการอ่านในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน เช่น จัดกิจกรรมเพิ่มพูนคำศัพท์ จัดมุมหนังสือในห้อง จัดสัปดาห์ละครเพื่อการอ่าน ในกิจกรรมเหล่านี้ ครูสังคมศึกษาก็จัดน้อยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิรดิศัย ภักธดิกล (2530: 39) ที่พบว่า ในห้องเรียนไม่มีมุมเก็บ หนังสืออ่านประกอบวิชาสังคมศึกษา วารสาร รายงานของนักเรียนที่ดีเด่น หนังสือพิมพ์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งในเรื่องนี้ อาจมีสาเหตุมาจากการที่ครูมีหน้าที่อื่น ๆ นอกเหนือจากการสอนมากมาย จากตารางที่ 1 พบว่า ครูมีหน้าที่อื่น ๆ

นอกเหนือจากการสอนถึงร้อยละ 44.72 นอกจากนั้น ยังมีครูที่ต้องทำหน้าที่เป็นหัวหน้า
หมวดวิชาสังคัมศึกษาถึงร้อยละ 11.56 และทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ถึงร้อยละ
19.60 ประกอบกับการขาดขวัญและกำลังใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้
เนื่องจากฝ่ายบริหารไม่เห็นความสำคัญของวิชาสังคัมศึกษา เท่าที่ควร จากการประเมิน
ความต้องการของครูสังคัมศึกษาในตอนี่ 4 พบว่า ครูสังคัมศึกษาต้องการให้ฝ่ายบริหาร
เห็นความสำคัญของวิชาสังคัมศึกษาถึง 29 คน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิจัย จันท์ เทพา
(2524: 138) ที่พบว่า ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของวิชาสังคัมศึกษา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้
มีการจัดสภาพห้องเรียนไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งในเรื่องนี้ สิรวิรรณ ศรีพหล (2526: 173-175)
ได้เสนอว่า การจัดสภาพห้องเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่ช่วยเสริมการเรียนการสอนวิชา
สังคัมศึกษาให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ในการเรียนนั้น ควรจัดมุมเก็บหนังสืออ่านประกอบที่น่าสนใจและ
มีคุณค่า หรืออาจนำเอาวารสารทางวิชาการที่น่าสนใจหรือรายงานของนักเรียนที่ดีเด่นรวม
ทั้งหนังสืออื่น ๆ มาจัดไว้เพื่อให้นักเรียนได้ใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองได้ทุกโอกาส
ที่นักเรียนต้องการความสะดวก ส่วนทักษะทางวิชาการที่เกี่ยวกับการเขียน เช่น ฝึกการเขียน
จดหมายติดต่อขอเอกสารที่เป็นประโยชน์จากแหล่งวิทยาการหรือจากหน่วยงานต่าง ๆ และฝึก
เขียนข่าว บทความ สารคดี ให้หนังสือพิมพ์โรงเรียนพบว่า ครูจัดน้อยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับ
งานวิจัยของศาสตร์ จิตนะ (2528: 54) ที่พบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่ได้แนะนำให้นักเรียนติดต่อ
ขอเอกสารที่เป็นประโยชน์จากสถานีโทรทัศน์มาใช้ในการเรียนการสอนเลย และครูส่วนใหญ่
ไม่ค่อยจะส่งเสริมให้นักเรียนเขียนบทความ สารคดี หรือข้อคิดเห็นต่าง ๆ ลงในวารสารของ
โรงเรียนหรือสื่อมวลชน ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ครูจัดกิจกรรมทั้งสองอย่างนี้น้อย
น่าจะมีสาเหตุเนื่องมาจากการที่เนื้อหาวิชาสังคัมศึกษามีมากจนไม่อาจจัดกิจกรรมให้ครอบคลุม
ได้ และการขาดความรู้ในเรื่องของแหล่งวิทยาการต่าง ๆ จากการประเมินความต้องการ
ของครูในตอนี่ 4 ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดก็พบว่า ยังมีครูเป็นจำนวนถึง 39 คน
ที่ต้องการให้ลดเนื้อหาวิชาสังคัมศึกษาให้น้อยลง

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาการในด้านทักษะการคิด
เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว พบว่า ครูสังคัมศึกษาได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา
ทักษะนี้ปานกลาง แต่การเรียนการสอนในปัจจุบัน จะต้องฝึกให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น และ
แก้ปัญหาได้ การที่ครูจัดปานกลาง อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากทั้งครูและนักเรียนอาจมีความเคยชิน

กับการเรียนการสอนแบบบรรยาย สภาพการสอนสังคมศึกษาปัจจุบันยังไม่มี การเปลี่ยนแปลง กิจกรรมการเรียนการสอนมากนัก ซึ่งยังมีลักษณะของการยึดครู เป็นจุดศูนย์กลาง นักเรียน มีโอกาสแสดงความคิดเห็นน้อยมาก จะเห็นได้จากผลการวิจัยในการประเมินหลักสูตร สังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 ของกองวิจัยทางการศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ (2527) ซึ่งทำการวิจัยในปีการศึกษา 2526 พบว่า จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน พบว่า ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 90.74 ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย ร้อยละ 87.03 ใช้การซักถามประกอบการสอนและร้อยละ 20.37 ใช้วิธีการมอบหมายงาน ให้นักเรียนทำในท้อง ส่วนพฤติกรรมของผู้เรียนในชั้นเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 87.30 ยังคง จดบันทึกตามการสอนของครู และมีเพียงร้อยละ 20.37 เท่านั้นที่แสดงความคิดเห็น และ เมื่อพิจารณาในทักษะย่อย ก็พบว่า การสอนทักษะความคิดสร้างสรรค์นั้น ครูกิจกรรมการเรียน การสอนน้อย เช่น ฝึกเขียนบรรยายความรู้สึกจากภาพที่เห็น ฝึกการตั้งกฎเกณฑ์หรือสรุป ความเห็นใหม่ ๆ จากกฎเกณฑ์หรือความคิดเห็นเดิม เป็นต้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูให้ ความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ และ การคิดตัดสินใจมากกว่าการคิดสร้างสรรค์ (ดังปรากฏในตารางที่ 5) กิจกรรมที่จัดจึงน้อย เกือบทุกกิจกรรม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า กิจกรรมเหล่านี้ต้องใช้เวลาในการเตรียมการสอนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาฝึก รวมทั้งเทคนิควิธีที่จะนำมาฝึกด้วย ซึ่งต้องอาศัยการศึกษาจากคู่มือครู หรือหนังสือประกอบหลักสูตร แต่จากการประเมิน ความต้องการของครูในตอนที่ 4 ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิดก็พบว่า มีครูเป็นจำนวนมาก ถึง 68 คนต้องการให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะวิชาสังคมศึกษา และมีความ ต้องการหนังสือคู่มือประกอบหลักสูตรถึง 48 คน เพื่อจะนำมาศึกษาสำหรับการจัดกิจกรรม ให้แก่นักเรียน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านนี้น้อยกว่ากิจกรรม อื่น ๆ

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย ทักษะ 2 ประเภทใหญ่ ๆ ทักษะในกระบวนการกลุ่ม และทักษะในการดำเนินชีวิตในสังคม ด้านทักษะกระบวนการกลุ่มนั้น เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละกิจกรรม พบว่า ครู สังคมศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะนี้ปานกลาง ทั้งที่การสอนที่ดัดนั้น สุภาพ วาดเขียน (2519: 103) กล่าวว่า จะต้องส่งเสริมให้นักเรียนทำงานเป็นหมู่คณะ

ทั้งนี้อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากความเคยชินกับการเรียนการสอนในลักษณะที่ครูเป็นผู้บอเนื้อหาวิชาให้ และเมื่อมอบหมายงานให้แล้วก็ปรากฏว่า นักเรียนบางส่วนยังขาดความรับผิดชอบต่องาน โดยเฉพาะในลักษณะของการทำงานที่เป็นกลุ่มนั้น จะมีผู้รับผิดชอบอยู่น้อยมาก อาจมีแต่ประธานหรือเลขานุการเท่านั้น (เอกวิทย์ ฌ กลาง 2531: 14) และงานวิจัยของ เสรี โอภาส (2532: 102) ก็พบว่า ทักษะการมีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ การช่วยเหลือผู้อื่น การมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่ม การเป็นผู้นำในการอภิปราย และการแสดงความรับผิดชอบ อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น และเป็นที่น่าสังเกตว่า กิจกรรมบางอย่างครูจัดน้อยมาก เช่น การฝึกให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่ม นั้นแสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนก็มิได้ให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนในรูปแบบของกระบวนการกลุ่มเท่าที่ควร หรืออาจจะขาดความรู้ความเข้าใจในการสอนในด้านนี้ เพราะจากการประเมินความต้องการของครูในตอนต้น 4 ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด ก็พบว่า มีครูเป็นจำนวนถึง 44 คน ที่ต้องการให้มีการจัดสัมมนาในเรื่องของการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะในวิชาสังคมศึกษาให้มากขึ้น ทั้งต้องการเอกสารพิมพ์เผยแพร่ในเรื่องนี้ด้วยถึง 31 คน

ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิตในสังคม พบว่า ครูสังคมศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะนี้ปานกลาง แต่การสอนที่ดีนั้น ครูต้องให้นักเรียนได้รู้จักตนเองว่ามีความสามารถต่อสังคมเพียงใด และเขาจะต้องมีบทบาทต่อสังคมอย่างไร (สันต์ ธรรมบำรุง 2522: 67) ซึ่งจากการประเมินตนเองของครู พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถที่จะพัฒนาทักษะนี้ให้แก่เด็กเรียนปานกลาง อาจเป็นด้วยเหตุนี้ การที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านนี้ปานกลาง น่าจะมีสาเหตุเนื่องมาจากตัวครูเองก็ได้ รับการพัฒนาทักษะนี้ปานกลาง ในขณะที่ศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา (ดังปรากฏในตารางที่ 3)

การเปรียบเทียบสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะวิชาสังคมศึกษา ระหว่างครูที่มีประสบการณ์การสอนระหว่าง 1 - 10 ปี กับครูที่มีประสบการณ์การสอนตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป

เมื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะวิชาสังคมศึกษา ระหว่างครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาการและทักษะทางสังคม โดยส่วนรวมแล้ว พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า

ประสบการณ์การสอนที่ต่างกัน ไม่เป็นผลต่อกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า อาจจะมีสาเหตุเนื่องมาจากสภาพแวดล้อม อันได้แก่ สถานที่ตั้งของโรงเรียน สื่อการเรียนการสอน ตำราหรือเอกสารที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน รวมทั้งเทคนิคการสอนของครูมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กลุ่มอายุที่ไม่แตกต่างกัน วุฒิกการศึกษาที่ไม่แตกต่างกัน และสภาพของนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังนั้น ครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์แตกต่างกันทั้ง 2 กลุ่มจึงจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะในวิชาสังคัมศึกษาที่ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอนตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะในด้านวิชาการด้านทักษะในการใช้แหล่งความรู้และรวบรวมความรู้ มากกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอนระหว่าง 1 - 10 ปี ในเรื่องต่อไปนี้เป็นคือ ฝักวิธีการ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลในชุมชน มอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอนตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป จะเห็นคุณค่าและมีความคุ้นเคยกับแหล่งวิทยาการในชุมชน เช่น ผู้ปกครองของนักเรียน บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ในชุมชน มากกว่าครูที่มีประสบการณ์ระหว่าง 1 - 10 ปี ซึ่งจะมีความคุ้นเคยกับบุคลากรในท้องถิ่นน้อยกว่า

ข. ข้อค้นพบจากปัญหาในการจัดกิจกรรมการสอนเพื่อพัฒนาทักษะวิชาสังคัมศึกษา ทั้งทักษะทางวิชาการและทักษะทางสังคัม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

1. ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาการ ซึ่งประกอบด้วยทักษะในการเรียน และทักษะในการคิด เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว พบว่า ครูสังคัมศึกษาประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะนี้ปานกลาง จากการประเมินจากสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาการ ส่วนใหญ่แล้วครูผู้สอนจัดให้อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น และบางทักษะค่อนข้างน้อยด้วย เช่น ทักษะการตีความวัสดุกราฟิก และทักษะในการลำดับเหตุการณ์และเวลา เป็นต้น และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของทักษะทางวิชาการในด้านทักษะการใช้แหล่งความรู้และรวบรวมความรู้ พบว่า กิจกรรมที่ครูสังคัมศึกษาประสบปัญหาน้อย ได้แก่ ขาดความร่วมมือจากบรรณารักษ์ในการใช้ห้องสมุด วิทยากรไม่ให้ความร่วมมือแก่นักเรียนที่ไปสัมภาษณ์หรือฟังคำบรรยาย ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากการที่ครูไม่ค่อยมอบหมายงานให้นักเรียนไปค้นคว้าในห้องสมุด เนื่องจากห้องสมุดมีหนังสือไม่พอเพียง โดยเฉพาะหนังสือทางวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

ของวิชัย จันทรเทพา (2524: 92) ที่พบว่า ห้องสมุดยังขาดแคลนตำรา วารสาร หนังสือพิมพ์ สำหรับใช้ค้นคว้า และงานวิจัยของวรลักษณ์ รัตติกาลชลากร (2526: 88) ที่พบว่าแหล่งความรู้ไม่ค่อยมีวิทยากรประจำ และสอดคล้องกับสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในเรื่องของการฝึกวิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลในชุมชน ซึ่งครูจัดน้อย (ดังปรากฏในตารางที่ 4) ในข้อทักษะในการใช้แหล่งความรู้และทักษะในการรวบรวมความรู้ เมื่อเป็นเช่นนี้ครูจึงประสบปัญหาดังกล่าวมาน้อย ทั้งนี้เนื่องจากครูจัดกิจกรรมเหล่านี้น้อยนั่นเอง และนั่นแสดงให้เห็นว่าเป็นเพราะการขาดแคลนหนังสือ ตำรา รวมทั้งบุคลากรที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในชุมชนมีน้อย ครูจึงมิได้มอบหมายให้ไปทำ ปัญหาจึงเกิดขึ้นน้อย และที่เป็นปัญหาน้อยอีกอย่างหนึ่งก็คือ นักเรียนขาดทักษะในการคิดเชิงสืบสอบ ในทักษะการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ทั้งนี้ น่าจะมีสาเหตุอันเนื่องมาจากครูสังคมนาศึกษาดิจิทัลประเภทที่ให้นักเรียนฝึกการตั้งและตรวจสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้น้อยก็เป็นได้ (ดังปรากฏในตารางที่ 5) ดังนั้น ปัญหาที่เกิดขึ้นมีน้อย แต่ที่เป็นปัญหามากในทักษะทางวิชาการก็คือ ปัญหาในเรื่องที่เกี่ยวกับการให้นักเรียนได้ฝึกการปฏิบัติการในพื้นที่จริงทำได้ยาก ทั้งนี้เพราะอาจมีสาเหตุเนื่องมาจากเวลาไม่เพียงพอ และสถานที่ไม่เอื้ออำนวย การควบคุมทำได้ไม่ทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทิมา ประเสริฐสม (2527: 48) ที่พบว่า การให้นักเรียนได้ปฏิบัติการบนพื้นที่จริง ๆ ทำได้ยากมาก และก่อให้เกิดความยุ่งยากในการดำเนินการหลายประการ เช่น เวลาและสถานที่ไม่เพียงพอ ประกอบกับมีความยุ่งยากในการดูแลนักเรียน

ส่วนทักษะในการคิดนั้น เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้วพบว่า ครูประสบปัญหาในการพัฒนาทักษะการคิดปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธงชัย รักซ้อน (2523: 91) ที่พบว่า ครูสังคมนาศึกษาเห็นว่า เป็นปัญหามากในเรื่องการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดให้แก่แก่นักเรียนนั้น ครูจะต้องมีความสามารถในการตั้งคำถามประเภทให้คิด แต่จากการประเมินความต้องการของครูสังคมนาศึกษา ในตอนที่ 4 ก็พบว่า มีครูเป็นจำนวนถึง 68 คนที่ต้องการให้มีการจัดฝึกอบรมสัมมนาเกี่ยวกับทักษะวิชาสังคมนาศึกษา และยังมีครูอีกเป็นจำนวนถึง 45 คนที่ต้องการให้มีตัวอย่างการสอนทักษะกระบวนการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉรา สุวรรณนิศย์ (2528: 70) ที่พบว่าในการเรียนการสอนนั้น ครูตั้งคำถามประเภทให้คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์น้อยมาก นั่นย่อม

แสดงให้เห็นว่า ครูยังขาดทักษะในการตั้งคำถามประเภทเพื่อฝึกนักเรียนคิดนั่นเอง

2. ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยทักษะในกระบวนการกลุ่ม และทักษะในการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับทักษะกระบวนการกลุ่มนั้น เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว พบว่า ครูประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมนี้ปานกลาง ทั้งนี้อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากการที่นักเรียนยังเคยชินกับการสอนแบบบรรยายที่ครูเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาวิชาให้มากกว่าการสอนให้นักเรียนทำงานในลักษณะที่เป็นกลุ่ม กอปรกับนักเรียนไทยที่ยังทำงานกลุ่มไม่เป็น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิลาวัลย์ จำรูญโรจน์ (2526: 81) ที่พบว่า นักเรียนขาดความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และนักเรียนยังขาดความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานกลุ่ม และใกล้เคียงกับไพศาล ไกรสิทธิ์ (2524: 200 - 201) ที่พบว่า คนไทยไม่มีประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ขาดการวางแผนและขาดวินัยในการทำงาน และจากงานวิจัยของ เสรี โอภาส (2532: 103) ก็พบว่า นักเรียนมีทักษะในการวางแผนร่วมกับผู้อื่นอยู่ในระดับต่ำ ด้วยเหตุนี้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มของครูจึงยังคงประสบปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิตในสังคมนั้น เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว ปรากฏว่า ครูประสบปัญหาในการพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิตในสังคมปานกลาง และจากการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตในสังคม จากตารางที่ 7 ก็พบว่า ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะในด้านนี้ปานกลาง ทั้งนี้อาจมีสาเหตุเนื่องมาจาก การที่นักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตนในสังคม จึงขาดความร่วมมือในกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาวัลย์ จำรูญโรจน์ (2526: 82) ที่พบว่า นักเรียนไม่สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเท่าที่ควร และใกล้เคียงกับงานวิจัยของ เสรี โอภาส (2522: 103) ที่พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิตในสังคมของครูสังคมศึกษาจึงไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร แต่ทั้งนี้และทั้งนั้น ครูสังคมศึกษาอาจร่วมมือกับครูฝ่ายกิจกรรมและครูฝ่ายแนะแนวในการแก้ไขปัญหานี้ อาจจะได้มีการสำรวจความต้องการของนักเรียน เกี่ยวกับกิจกรรมที่นักเรียนสนใจหรือหาข้อบกพร่องอื่น ๆ ที่ทำให้นักเรียนขาดการเข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนดังนี้ เป็นต้น

การเปรียบเทียบปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะ
วิชาสังคมศึกษา ระหว่างครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนระหว่าง 1 - 10 ปี กับครู
สังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป มีรายละเอียดดังนี้คือ

เมื่อเปรียบเทียบปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะ
วิชาสังคมศึกษาระหว่างครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน โดยส่วนรวมแล้ว พบว่า ไม่มีความ
แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นแสดง
ให้เห็นว่าครูที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน ประสบกับปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
เพื่อพัฒนาทักษะวิชาสังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า อาจเนื่องมาจาก
สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะวิชาสังคมศึกษาของครูทั้งสองกลุ่มไม่
แตกต่างกัน จึงทำให้ครูที่มีประสบการณ์การสอนที่แตกต่างกัน ประสบปัญหาในการพัฒนาทักษะ
วิชาสังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์
ระหว่าง 1 - 10 ปี จะประสบกับปัญหาในการพัฒนาทักษะในด้านวิชาการในทักษะการเรียบเรียง
และประเมินความรู้ และในด้านทักษะการคิดวิเคราะห์วิจารณ์มากกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอน
ตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป ในปัญหาดังต่อไปนี้ นักเรียนขาดทักษะในการแยกแยะประเภทของข้อมูล
นักเรียนขาดทักษะในการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล นักเรียนขาดความกระตือรือร้น
ที่จะประเมินความรู้และติดตามหาข้อสรุป และนักเรียนขาดทักษะในการคิดเชิงสืบสอบ ทั้งนี้
อาจมีสาเหตุเนื่องมาจาก ครูที่มีประสบการณ์การสอนตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไปเป็นครูที่มีประสบการณ์
การสอนมานาน จึงมีโอกาสดำเนินการสอนได้คล่องแคล่วและเมื่อสอนนานไป ครูที่มีประสบการณ์
การสอนตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป อาจสามารถหาข้อสรุปในข้อมูลนั้น ๆ ได้ดีกว่าครูที่มีประสบการณ์
การสอนที่น้อยกว่าคือ ระหว่าง 1 - 10 ปี

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. หน่วยงานนิเทศก์ควรจัดอบรมครูด้านการสอนทักษะวิชาสังคมศึกษา การสร้าง
อุปกรณ์เพื่อใช้สอนทักษะ นอกเหนือจากการอบรมด้านเนื้อหาวิชาที่ดำเนินการอยู่ และเปิด
การอบรมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรเผยแพร่ความรู้ด้านทักษะ เพื่อให้ครูใช้เป็นคู่มือ
ประกอบการค้นคว้า

2. กลุ่มโรงเรียนในจังหวัดต่าง ๆ ควรจัดให้มีศูนย์วัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนต่าง ๆ ที่มีอุปกรณ์ไม่เพียงพอได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น การจัดเป็นศูนย์อยู่ที่โรงเรียนที่เป็นผู้นำกลุ่มโรงเรียน และให้โรงเรียนในกลุ่มได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

1. ผู้บริหารควรอำนวยความสะดวกในด้านการสอนแก่ครู เช่น การใช้สถานที่นอกห้องเรียน การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การจัดหาอุปกรณ์การสอนแก่ครู เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสได้รับประสบการณ์ตรง และมีความรู้กว้างขวางขึ้น
2. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูได้ใช้วัสดุในชุมชนในท้องถิ่นมาจัดทำเป็นอุปกรณ์การสอน
3. ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูได้เข้ารับการอบรมหรือการสัมมนาต่าง ๆ โดยที่โรงเรียนให้ความช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายที่จำเป็น

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา

1. ครูผู้สอนควรจัดฝึกทักษะควบคู่ไปกับการรู้อย่างสม่ำเสมอ
2. ครูผู้สอนควรขอความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาทักษะวิชาสังคมศึกษาให้แก่นักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะได้ทำการศึกษาและวิจัย เปรียบเทียบสภาพและปัญหาในการพัฒนาทักษะวิชาสังคมศึกษาระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
2. ควรจะได้ทำการศึกษาและวิจัยในรูปแบบของการนำเสนอการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะวิชาสังคมศึกษาโดยเฉพาะ
3. ควรจะได้ทำการศึกษาและวิจัยเชิงทดลองสอนแต่ละทักษะในวิชาสังคมศึกษา